

Број 44.

У БЕОГРАДУ 30. НОВЕМБРА 1868.

Година I.

Излази три
пут у месе-
цу, на 1½
табаку.

Претплата
се шаље на-
пред уред-
ништву.
Неплаћена
писма од
нередовних
дописника
непримају
се.

ШАСТИР

За све срп-
ске крајеве
стаје на го-
дину 60 гр.
или 6 фор.
на по год.
30. гр. или
3 фор. на
три мес. 15
гр. или 1.
фор. и 50 н.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Беседа. — Поуче на св. Никољу. — Нерасвадљивост светих моштију. — Римска права. —
Доба и рђава стр. нашег свештенства. — Позив на предлагу. — Читаоцима „Земунског Гласника.“ —

БЕСЕДА,

КОЈУ ЈЕ ГОВОРИО ДАНАС У САВОРНО-БЕОГРАДСКОЈ ЦРКВИ

АРХИЈЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ

МИХАИЛО

Србија се данас обраћа Богу са благодарном молитвом за даровану јој милост, што је избављена робства и што ужива своју унутрашњу слободу.

Неће ли ова велика милост божија и све вас благ. хр. расположити и призвати да сваки и своја благодарна осећања искаже Богу сада, када и света црква шаље Свевишњему молитвену благодарност? Јер сетите се како беше страшно по Србији, како велики зулуми давише народ, како се гонише, и како страдаше наши стари, када непријатељ и туђинац владаше нашом домовином. Сетите се доба, кад изгледаше по Србији, као после страшне олује и ужасне туче, све је било порушено, опустело, задављено туђом силом, која се ругаше и светињи народној и поштењу људском. Сетите се доба, кад се невином крвљу народном заливаше земља српска!

И зар ова тешка прошлост, кад се упореди са садањим стањем и Србије и народа њеног, неће покренути у души свакога из нас топлу благодарност отцу небескоме, што је избавио Србију тешкога страдања и робовања, даровавши јој слободу?

Страшна пропаст, превелике патње и ужасна неправда, коју очима гледаху наши стари, покрену Самсонову одважност наши предака, позва јунаке српске на неједнаку борбу с непријатељском силом. И књаз Милош не убоја се повести свој народ против ове силе; јер су се сви решили да пролију своју крв за ослобођење своје домовине.

Имајући јаку веру у небеску заштиту Милош се крпко мољаше свевршњем цару неба и земље, да он као свемоћан, праведан и многомилостив помогне и одбрани сиромашан и измучен зулумом и тешким патњама народ српски. А после оваке пламене молитве, свагда се оснажавао дух његов и његови јуначки другова, говорећи: „душманин је наш јак и много снажнији од нас; али знајмо да Бог није у неправди него у правди, а где је Бог, тамо је и победа.“ И оваком одважношћу, оваким себепрегоревањем наши отаца, а благословом небеским, гордељивост непријатељска би понижена, несрећно стање Србије поправљено, јер се она ослободи ropства и доби своју грађанску слободу.

И Србија је проживела у слободи тек 50 година, па гле, како се изменила њена физична и нараствена моћ, како се она украсила и обукла као невеста у лепо одело грађански врлина и у сјајну лепоту свете вере православне. Принесимо данас, бл. хр. Богу своја благодарна осећања, што је благословио Србију, што је избавио народ њен од пређашње тешке судбе, у којој страдаше он још од несрећнога Косова. И својим богоугодним владањем; својом разборитошћу, својим постојанством, негујемо у своме срцу љубав к домовини и љубав к Престолу на коме је Милан Обре-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

новић, чији су славни претци Милош и Михаил утврдили и унапредили срећу земље и народа нашега.

Благочестиви Христијани! Постарајмо се да и ми при- вредимо својој домовини незакопавајући даровани нам од Бога *талант* слободе, постарајмо се да и Ми заслужимо као што су наши стари, наши отци заслужили спомен и благо- дарност свога потомства. Но будимо и ми онако побожни и богољубиви, као што беху они; чувајмо свету веру пра- вославну, као што је чуваше они; љубимо отачанство као што га љубише они; па ћемо тада имати довољно и снаге духа и благослова божјег у помоћ за остварење свију они племенити тежња, које су записане на баријаку народне династије Обреновића; тада ће мо имати у помоћ Бога, за испуњење свију оних родољубивих жеља, које обузимљу срца и народа српскога и владе његове. И у изјавама наше мо- литвене благодарности, призовимо данас благослов Свеви- шњег на народ српски и књаза Милана, да под заштитом милости божје све више успевамо и напредујемо у срећи и слави! Амин.

Поуке на Св. Николу.

„Поминајте наставници ваша иже глаголаша камаз сло- ко Божје; и хже кзирајуће на скончаніе жителства, подра- жайте вѣрѣ ихъ.“

У читаном данас Евађељу нема готово ни једне црте, која се не би могла применити животу праведника и *чудо- творца Николая*, кога спомен данас светкујемо.

Спаситељ вели: „*благо опима, који имају чисто срце: они ће Бога видети.*“ И како се управо ово обећање испу- нило на данашњем светитељу нашем! Он небеше заражен никаквом ондашњом фарисејском мудрошћу а међутим и *наипросвећенији* дивили су се његовом дубоком богопознавању. Православна црква наша, нашла је у њему необорљиву ограду против јереси Арија.

Спаситељ говори: „*благо онима који су милостиви: они ће помилвани бити.*“ И св. Никола за своје милосрђе не само да је сам био помилван, него је се удостоио да постане нарочитим оруђем милосрђа божја, према бедном роду људском, као што сведоче о том неизбројна чудотворства његова.

Спаситељ говори: „*благо онима, који су кротки; они ће земљу наследити.*“ И у колико се крајева земље данас про-словља име кротког *Николаја!* Колико ли места, сматрају себи за част, да буду његово духовно наслеђство!

Спаситељ говори: „*благо онима који плачу, који су опаднути и гоњени, правде ради: они ће се утешити.*“ И св. Никола био је и опадат и гоњен правде ради.

Живот је дакле св. Николе тако рећи жива слика данашњег Еванђеља о блаженству, као што је и Еванђеље ово верни нацрт његовог светог и богоугодног живота.

И тако благ. Хр. за нас није нужно на данашњи дан тражити друго настављење код настављења, које налазимо у животу светога Неколе. За нас је довољно ако ми следујући савету апостоловом — спомињати наставнике своје — оживимо само у памети нашој његове велике врлине.

I.

У смотрењу вере људи понавине падају у две погрешке. Једни — занешени охолошћу ума свога и предајући се сувишном мудровању и истраживању, падају у јереси и расколе, који их одвајају од свеопштег сајуза са црквом. А други — сматрајући веру као неку одлучност, која се не може ни постићи умом, или као нешто овлаш, о чему не вреди много ни мислити — не брину се ни најмање да дознаду да ли они тако верују како захтева св. мати наша црква, и како уопште православном Хришћанину веровати треба. Но ово неваља ни једно ни друго. Света вера није нам дата зато да буде предмет ватрене препирке, утан-

чаних истраживања, усиљених испитивања! Ових предмета има доста и на земљи. *Обавијести разум светом богопознавања, распламтити срце љубављу према врлини, укротити страсти људске, уништити или олакшати невоље човештва, — ево цели њене!*

Но с друге стране не радити ни најмање о чистоћи вере, неразмишљати о њој и неусвајати је, то такође не би било лепо за Хришћанина. Ми се старамо да сачувамо у чистоћи и многа предања и старине наших отаца, а како би били равнодушни према лепој вери нашој — тој вери, од које зависи наше вечно спасење? Обилатост љубави божије према нама захтева, да се ми у простоти срца помогнемо светлошћу његовог открочења, па да изучавамо и чувамо нашу веру, да се непомеша са заблудама и предрасудама, као што је то радио и светитељ наш Никола. Вера његова беше проста, но у исто време чиста и пламена. Век у коме он живљаше беше век религиозних препирака. По овоме многи од његових савременика предавши се великом умовању и испитивању вере, постадоше виновници јереси, које дуго и за много трзаху и цепаху св. цркву. Но ова охолост ума није била код пастира мирликијске цркве. Бив' прави посљедник апостолски, он по примеру њиховом сматраше савршенство хришћанског благочастија не у том, да се упушта у оно, што се неда постићи разумом, већ у том, да се верно испуњава оно, што је већ било постигнуто и познато. Као и они, он је ценио веру не по речима, већ по делима. *Мислити тако, како су мислили апостоли и сви правоверјући. Учити тако, како су учили оци пређашњих векова хришћанства* — ево пастирски пут вере, којим је св. Никола ишао сам и водио своју паству! . . . Светост живота његова свима позната, чистота намере, коју су му признавали и сами непријатељи његови, дар снаге и силе, који сведочи о непосредном сајзу његовом са духом Божијим, учинили су — те је св. Никола, негледећи на његову простоту,

био украс никејског сабора и заслужио, да га црква по праву назове *правилом вере*.

II.

Као апостол, који је гнао из скупа верујућих лажне учитеље и худитеље имена Христовог, — св. Никола не трпљаше у кругу своје пастве наемнике и зле раденике, који како виде колка грађџија остављају овце своје и беже, већ по примеру великог Пастыреначалника I. Христа, изобличаваше љубављу својом и саме заблудивше овце, беше кротак и спрам најжешћих непријатеља истине. Особита својства и врлине његове бејаху *милост и добротинство*. Тамо спасава он од тешкога ропства невољнике; овамо храни у време глади изнемогле; — там повраћа изгубљену дечицу неутешним мајкама својим; овамо избавља од срамотне смрти невино осуђене; — там предупређује преступљења, на која често навлачи људе нужда и сиротиња, овамо крепи и изненадно награђује ослабивше према вери чувство.

Те тако је св. Никола поред правила вере још и углед љубави према Богу и ближњима....

III.

Но ко хоће да буде право оруђе љубави према Богу и ближњему, тај мора најпре да очисти срце своје од страсти. Свети Никола и у овом случају да је нам правац поучавајући. Ма с које стране да говоримо о уметности и *воздржанију*, св. Никола најбољи је учитељ умерености и *воздржанија*. Хоћемо ли да сведемо ову добродетел на круг потреба телесних, на одрицање од задовољства чувствених, на немарност за блага земаљска? ова својства сама собом појављају се код нашега светитеља. Како мало мора бити земаљских потреба код оног, који је проводио живот равно — анђeosки?! Како далеко морају бити чувствена задовољства код оног, који није знао друге насладе, осем милости и добротинства? Како слаби значај мора имати земаљско бо-

ратство код оног, који је још у самом почетку свога свештенства раздао био сво своје имање сиротињи!.

И тако бл. хр. овим кратким претресом ми испунисмо сада један део апостолског савета — *спомињати наставнике своје*. Слика добродетељи св. *Николаја* оживљена је, ако и површно, у памети нашој; — Образ његовог живота светли пред нама и сведочи, да је он заиста био *правило вере, образ кротости и учитељ воздржанја*. Сад нам остаје испунити и други део апостолског савета, а на име: гледајући на крај живота светог Николе, подражавати вери његовој, уподобљавати му се у кротости и љубови, поучавати се од њега *уздржању и самопрегорењу*.

Светитељ Никола стајао је тврдо за веру Христову, борио се за јединство цркве, за мир и љубав међу људма — борио се за оно, што је страдајућим људма још једина утеха и котва спасења, што је угњетеним народима најачи стуб одржања, најбољи будионик ослобођења, борио се за православну цркву и лепу веру хришћанску. И заиста, кад човека савлада и притисне зло и неправда овога света, кад пати у беди и сиротињи, болести и тамници, — имали бољег лека, бољег мелема тужној души његовој до *помоћи и утешања*, које му даје света вера? Има ли у таквим часовима за њега веће радости, веће утехе, него кад помисли, да не ће проћи много времена, па ће сви: силни и слаби, богати и сиромаси, срећни и страдалници овог света стати под престол праведног оца небесног, који незна ни за какве разлике, међу једном децом својом! И може ли се још штогод успоредити са оном силом и одушевљењем, које погаженом човеку улива св. вера и црква, која је као код нас чврсто скопчана са нашим целокупним животом!? Станимо и ми по примеру св. Николе за одбрану наше вере, за њена предања и лепе обичаје, вековима утврђене.

Св. Никола пружао је руку помоћи свима и свакоме без разлике рода и племена, особито тамо, где се поштење

борило са примамљивим развратом, па макар то било и код самих незнабожаца. Отворимо и ми бл. сл. наше срце према нуждама и потребама сваког човека, као члана велике породице људства, нарочито према страдајућој браћи нашој, била она под зулумом туђим или својом сопственом сиротињом. Колико има изгубљених душа само зато, што им ми у време нужде и искушења, нисмо пружили руку помоћи, и подржали их на путу добра и поштења!?. .

На кратко: св. Никола живео је животом општим; њега је веселила општа радост, њега је мучила општа туга. Научимо се и ми по примирју његовом, живети животом општим, па у радости или жалости браће своје, налазити и своју радост ил жалост, јер тек тако радећи и у скупу један другог подржавајући, ми можемо доћи лепој мети својој, — извршити задатак на који смо позвани.

Светитељу Христов Николаје! Ти си свето чувао лепу веру христову, ти си био огледало кротости и *воздржанія*, ти си чврсто бранио правду и истину, притицао браћи свагда у помоћ и спасавао невинне од смрти. Научи и нас ићи за тобом, следовати трагу твоме. Амин.

Каква је разлика између нераспадљивости у природи и нераспадљивости светих моштију.

(Свршетак.)

Рећи ће се, да тела св. угодника с тога нераспадају се, што су још за њихови живота исушена од постова и прекомерног убијања своје физичке природе. — Но овакав одговор, и ако га неки усвајају, лишава се здравог смисла и физиологичких појмова. Је ли могуће да се тело за живота, исуши од постова и *подвига*? Је ли могуће да тело живи без крви, дакле и без влаге? Ма колико даје човек изнурио своје тело постом, ипак има у њему влаге толико, колико је нужно за хранење, за дисање, за испаравање и остале телу својствене

функције, — крв дакле једнако мора бити у течном стању и то у тако течном, да може циркулирати у најмање, невидљиве крвне судове. — Ове течности, које су довољне да подржавају телесни живот, биле би потпуно довољне и за растварање мртвог тела, за процесе трулења.

Од ових онштих разлагања дај да се сад обратимо к појединим случајевима у којима свете мошти не труле, а на име: да разгледамо то чудо, које се догодило на моштима светога Тихона, који је живео и сарањен био у Задонском манастиру.

Светитељ Тихон, као што је познато из описа његовога лика, није био сувог већ довољно сочног састава. Овај израз, наравно, не треба разумевати тако, као да је он био особите какве дебљине, већ с овим ми имамо намеру рећи, да је у њему била сувишност тако зване *лимфе*. На годину дана пред смрт своју, светитељ добије удар у леву страну он од тога легне у постељу и из ње се није дигао до смрти своје. После смрти на четврти дан, кад су стали да га преоблаче у друге хаљине, тело његово беше тако као у жива човека, ни најмање не беше укочено, и на седми дан по смрти он је тек био сахрањен под олтаром у каменом склепу, доста у влажној земљи. Но при свему овом после 63-ће годишњег пребивања његовог у земљи, не само да је телесни састав тог светога човека био целокупан, већ шта више и саме хаљине, у којима он беше обучен, ни најмање нису почеле трулити, само што се беху мало промениле у боји, пожутиле. Па са каквим природним узроцима могао би човек да објасни нераспадљивост овог светитеља? Тело његово било је у земљи под упливом оних истих стихија, од којих друга тела труну. Јер 1-во оно не беше под упливом ладноће; температура у земљи на два или три аршина у дубини управо је таква, да од ње може иструнути свако животно тело. 2-го Оно није лежало под јаким покривачом иловаче, већ под каменом сводом, где је довољно било ваз-

духа да може иструнути; унутрашњост свода била је доста-точно празна а и сами свод, који беше сазидан од печене цигле, пуне шупљине и рупица, није могао уздржати ваздух да до тела не допире. 3-ће Ваздух у своду не само да није био сув, већ напротив и сувише влажан; промаје никакве там не беше, нити је могло бити. Кад су развалили склеп и открили га, то се нашло, да су у склепу почеле да труле од влаге и многе друге постојаније ствари, као на прилику; растове даске на сандуку, кречни цемент, па и сами ћерпич, јербо ћерпич поче да се круни, а даске од сандука беху тако гњиле, да се она горња одма провалила, како је пао на њ свод од ћерпича, а међутим тело светитеља ништа осетило није, осем што је малко од дугог времена пожутело. А не треба ни то пропуштати из вида, да је тело светитеља спуштено у гроб с сувишком животне влаге, јер за три дана пред сарањивањем оно се не беше ни укочило, а после 63-ће године оно се нађе целокупно у влажној и подводној земљи!

Да би предупредио сваку могућу сумњу која би послужила коме за узрок да у ово чудо неверује, промислу Божијем беше угодно да одложи на дуже време овај проналазак моштију светитеља Тихона. После првог проналазка тело светитеља још за дуго стајаше онако извађено над земљом при другима условима. Четрнаест година оно беше у топлој цркви под упливом собног, врло често загушљивог ваздуха, а то зато, што се у том храму због зидања велике цркве, свршавало саборно богослужење у присуству множине народа, који долазаше и рад богомоље а и рад чувених нових моштију светитеља Тихона. Но и по врх тих нових услова, тело светитеља опет остаде онакво, какво беше и у оно време, кад га нађоше и извадише из гроба. Није ли после овог јасно, да таква нетрулежност, мора бити нетрулежност чудесна, благодетна?!

Но може још ко запитати: па зашто се тако не посвети

тело сваког светитеља већ њих неколицине? На ово питање ми можемо одговорити са речима преосвештеног Филарета московског: „међутим ми примећујемо, да у *овом* тако рећи првом васкрсењу не учествују сви благочестиви, па ни сви свети људи (Апок. 26. 6.), као што ни у оном првом моменту васкрсења, не васкрснуше сви: многа *тјелеса* усопшихз склтыхз косташа, *многа* — али не сва. Па шта је из тога? Може ли бити да Бог као правосудан, би несправедљив према својим светим људма — да једнима даде више благодети, другима мање, да једне доведе до бесмрћа, а друге удали, једне прослави и друге сакри? Ко год познаје својства божја, не може тако мислити. Дакле шта значи та неједнакост у награди коју ми по изгледу видимо над светитељима? Може бити да она неким начином одговара унутрашњем степену њихове светиње, по коме да се изразимо речма апостолским — *као што звезда није једнака са звездом у слави, тако и васкрсење мртвих* (I. Кор. 15. 41. 42.), а и једно и друго бива више пута не ради њих самих, већ и ради друге саобразне с премудрошћу и благошћу Божиом цели. Збиља, за оне који не тражу славе људске, и који су уверени да ће вечно царовати у слави Божијој са Христом, зар значи нешто, што ћеду имати почетак те славе још овде на земљи? Но као што с васкрсењем Христа *многа телеса усаопшихз свјатих* *востаха* ради тога, да по васкрсењу његовом уђу у свети град и шкитиса *мнозѣмз* *живѣшнмз*, да их увере о сили дошавшег васкрсења: тако и данас *телеса свјатих усопших* *јављају* се нетрулежна, помоћу силе надприродне, чудотворне, ради нас становника земаљских, ради тога, да нас очевидно увере у *могућности* нашег васкрсења, да утврде ослабивше у вери, да оснаже немѣне у подвизима против греха, и да узбуде немарљиве и лењивце у подвизима побожности.“

И тако, гледајући на свете мошти као на живу слику нашег будућег васкрсења, имајмо, православна браћо, на

уму оно последње време, кад ће умрли чути глас сина бо-
жиа и изаћи — сотвориши благаа вз воскресеніе живота,
а сотвориши злаа вз воскресеніе сѣд. (Іоан. 5. 29.)

ПРЕВЕО С РУСКОГ.

С. М.

Римска црква.*)

Да кажемо неколико речи, о идућем црквеном сабору,
који ће се држати у Риму. То је велико дело, и ми непро-
пуштамо, да упознамо наше читаоце са свим оним, што
стоји с њим у свези.

У Рим непретано долазе богослови. Међу њима спо-
мињу се особито имена г.г. Сове-а и Мартиноф-а. Први је
знатан у епархији француској Лавалу. Надају се, да ће ње-

*) Скоро сви листови говорише о писму папе Римског Пија IX. које он пре
два три месеца оправи свима главним црквама латинске и источне вере
позивајући их да му дођу на сабор у Рим, да тако тобож у скупу пре-
тресу поједна питања црквенака и учине покушај, да ли се како не би
могле да сједине ове две хришћанске цркве — источна и западна, па
да опет буду једна, као што су и биле за читави 800 и више година по
рођењу Христову — а међутим наш лист не проговори о том до сад ни
речице. Па према овом природно долази нам на ред, да овде каже-
мо: зашто толико одлагасмо говор о тако важном предмету. Два су нас
узрока од тога задржавала. 1. Што смо изчекивали да чујемо, како ће
се на то одазвати Патријар цариградски, (на чију је личност понајпре
уцућен тај позив од стране папе), па да најпре тај одзив патријарски
саопшtimo нашем свету. 2. Да саслушамо одзиве појединих већих цркава
од источне вероисповеди; па да и те одзиве саопшtimo нашим читаоцима
а у завршењу дамо своје мишљење. Но како тог патријарског одговара
ни до данас немогосмо добити, а међутим сва друга мњења појединих
већих и мањих архиепископија тако су сродна међу собом, као да су
на једноме месту и од једног лица писана, то нечекајући више одговор
патријархов, а и не узимајући у појединости одговоре свију других по
већих источних цркава, нађосмо за добро да штампамо само овај један
одговор Александра Гете православно-источне вере свештеника у Паризу
који одговар као најбоље обухвата све остале, пак ће мо онда приступити к
разлагању те ствари и с наше тачке гледишта, и тако придружити к оста-
лима и своје мишљење, на коме имено основу не допуштамо законитост
тог паниног сабора и његову могућност у остварењу задатог питања.

Уред.

гово име бити довољно, да на овом црквеном сабору *спасе* цркву римску од кризе. Други је суит и припада малом браћу гагариниста у Версаљу. Држи се, да ће он задобити папи Русију и може бити цео исток.

У Риму једнако претреса се ово питање: да ли ће суверени бити позвани на црквени сабор, и ако буду позвани, да ли ће они доћи. Ми веома сумњамо, да они томе црквеном сабору придају какву важност; али да видимо шта о томе говори овај извод, извађен из једне кореспонденције, која је писана из Рима новинама „Journal de Bruxelles.“

„Многе новине говоре о позивима, које је папа разаслао католичким владоцима, позивајући их да дођу на црквени сабор, тако опширно и претресају га до најмањих ситница, да се чини, као да се њима достављају тајне канцеларијске.“

„Ништа од тога није истина. Посланици и пуномоћници страних држава, који станују у Риму, имају са главним секретаром државним и са другим дворским личностима, разговоре, којих треба поштовати намере и правац Свете Столице. У овим разговорима, поведе се по кадкад реч, ако се неварам, о идућем црквеном сабору, и пуномоћници страних држава лако могу из тих разговора увидети, да тиме, што нису позвани суверени у Билу 29. Јуна, папа није затворио врата краљевском достојанству и његовим представницима. Гледећи на односе, који данас постоје између краљевског достојанства и цркве, сасвим је природно, што папа оставља суверенима слободу, да раде по њиховој вољи, и некомпромитара их код њихових народа, да им неби дао повода, да се покажу равнодушни према цркви и одреку се ње. Ако буде потребе, на неколико месеци пре, него што се састане црквени сабор, Света-Столица оправиће један позив непосредно суверенима, који исповедају римокатоличку религију. Али да то буде мисли се, да се тражи да Света-Столица буде званично извештена, да ће овај позив пристојно бити примљен.

„Досада Света-Столица није саопштила званичним путем позив на црквени сабор.“

Сад да пређемо на папске циркуларе, који се зову *Апостолска писма*.

Први је управљен на све епископе православно-источне цркве, која није у заједници са апостолском столицом. Већ ова адреса је формално заблуда. Столица римска није никад била столица апостолска. Она је била једна између столица апостолских за првих девет векова, па почем је њу основао св. Павле, то је она чувала науку апостола. Али од како је она упрљала ову науку, апостолство није за њу ништа више, него питање историјско. Она је данас само једна секта, она није више апостолска; она је изгубила оно славно име, које дељаше у прва времена заједно са осталим црквама, које апостоли основаше.

На свршетку свог писма, Пије IX. тврди, да има власт суверенску, васионску, божанствену, коју је он наследио од св. Петра, првог епископа римског.

Ми налазимо у томе два потврђавања савршено лажна. Прво, св. Петар није примио од Исуса Христа ону власт, коју Пије IX. тврди да има, као наследник овог апостола. Свети Петар није могао завештати оно, што он сам није имао, и потоме наслество, на коме папа оснива своје претензије, нема никаквог основа. Па баш кад би био свети Петар и примио од Исуса Христа, горе поменућу власт, зар би отуд следовало, да би њу завештао епископима римским, да је они вечито уживају. Ова власт могла би бити лична или одрешана од цркве после његове смрти, као што се то проповедаше и у самом Риму, у средњем веку. У оба случаја, Пије IX. није могао добити *врховну власт*.

Али он каже, да ју је наследио од светог Петра *потоме*, што је овај апостол био епископ римски. Кад би то и било истина, опет закључење, које би се отуда могло извести, не би почивало на јаком основу, јер свети Петар

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

имао је много ствари, које није оставио својим наследницима, смирење, на пример, и некористољубивост; али *дело* које тврди Пије IX. јест лажно, јербо свети Петар није никад био епископ римски.

Мора се човек дивити смиреној безазлености Пија IX. кад он на свршетку писма, које је одређено да позове православне у заједницу, меће догму о некој папској власти, која је била једна од главних узрока, те се црква западна одцепила од источне; и која оснива ову власт на доказима, којих ништавост доказали су православни.

Затим Пије IX. тврди, да цркве православне беху некада саједињене са црквом римском и припознаваху његову власт.

Ово потврђивање није истинито. За првих девет векова, Рим не тражаше никакве власти над другим црквама; беше дакле немогуће, да ове цркве признаду ову власт. Знасе међутим, докле црква римска беше у заједници са црквама православним, слога цароваше међу њима, јер ниједна од њих не тражаше неку незакониту власт над другим црквама. Али, кад Рим поста честољубив, и црква римска одцепи се од православне. Црква је римска, са својим *високоумијем*, учинила *раскол*, а не цркве православне, које су остале као што су и биле.

По казивању Пија IX. цркве православне беху славне и сјајне у прве векове, *јер оне* признаваху папску власт. Кад је факт неистинит, онда је и закључење, које се из тога факта изводи, неистинито. Рим био би дакле једна светлећа тачка? Ко би се посумњао о томе, читајући његову историју од хиљаду година? У прва времена, имађаше у цркви тачака светлијих, него што беше римска столица. Па кад је она била тако сјајна, онда одкуд то, да су цркве западне, које су с њоме у заједници, биле тако мрачне, тако прљаве, тако нетрпљиве, са њеним тобожним знањима, и да су још и данас на том ступњу, да оне поштују најгоре

(латински текст)

системе, зашто она проклиње науку и неверовање? Позитивна је истина, да Рим није никад био ни извор наука, ни извор добродјетељи за цркву; већ само један извор новачења и злоупотреба. Кад би Пије IX. знао историју цркве, неби се никад потпосивао на фразе, које су му незналачки писци приденули.

После ових лепих завршетака, Пије IX. спомиње Енциклику, коју је он послао становницима истока, у почетку своје папске владе, и њену некорисност. *Зашто* се он није користио овом приликом, па да опровргне одговор, који су му православни патријари оправили? *Зашто*? О Боже! јер то беше изван његових сила. Неможе се опроврћи истина, која је логиком утврђена. Његова прва Енциклика била је без успеха, јер постављаше за основ заједници учење, које је и причинило одцепљење. Тако је исто и у његовим писмима названа *апостолска*, у којима он недржи се истине хришћанске, него истине историјске. Он се усуђује да назове своју Енциклику: *реч мира и љубави* и ако она није ништа друго, него *реч о раздвојењу, заблуди и честољубљу*. Могу се прикрити ове ствари, с речима слатким и побожним, али се с тиме не може изменити њихова природа. Да је наш Господ Исус Христос учио, да мир и слога треба да владају међу његовим ученицима, то је позитивна истина; па кад је Пије IX. о том убеђен, онда зашто се не постара озбиљно, да та поцепаност престане? Ова је поцепаност дошла из Рима; Рим је њу и одржавао. Зависи дакле од њега, да она и престане. Држи ли он, да ради искрено на сајединењу, кад потврђује ново оно, што је изазвало рат? Кад би то било ми тада не би могли ништа друго радити, него сажалевати његову за-слепљеност.

Пије IX. каже, да је примио савет кардинала, да сазове један општи црквени сабор.

Зар он незна, да он сам на то нема права. Кад би он заиста имао власт, коју сам себи придаје, он би то могао учинити;

(Сљедује додатак.)

али кад он придаје себи незакону ову власт, онда одкуму то право? Ако осећаше, да потреба цркве захтева, да се сазове један општи црквени сабор, требало је одма, ако се хтеде обратити епископима православним, да се одрече своје тобожне власти, тако исто и заблуда његове цркве, и да утврди свезе заједничке, које су његови предходници раскинули; затим требао је да се саветује не са кардиналима, који нису ништа у божанственој хијерархији цркве, него са свима епископима о томе, да ли захтева потреба цркве, да се сазове општи црквени сабор; напоследку, кад је ова потреба призната, да се споразуме са осталим патријарима и светим Синодима црквеним, да се определи место, где би се овај сабор сазвао; он би могао да узме то бреме на се, да оправља позиве на сабор, само тада, кад би се одржала стара титула његове столице; у противном случају, он би добио писмо од патријара, који би узео на се то бреме, да позове на црквени сабор све оне, који по старинском праву могу у њему учествовати. (Наставиће се.)

Добра и рђава страна нашега свештенства.

(Истак. из броја 42.)

II.

Писанија.

Писанија или добровољни поклони састављају споредан по кадрад приличан приход свештенички. О славама, литијама, у време крштења или другог каквог благог дана који се догађа у дому парохијанина, свештеник се награђује од стране овог писанијом у житу, пићу, стоци или у готовом новцу, тако, да у мало бољим парохијама и у годинама бериђетним, свештеник добија од те писаније у опште узевши с главе на главу по 10—12 ока жита или пића, или сразмерно томе у новцу. Но да ли ваља и тај поредак ствари у православној цркви нашој? И може ли он да се

обиђе без икаквих рђавих наравствених последица? Да уз-
 мемо један пример:

Ево наприлику дан *славе* парохијанину. Свештеник се
 израније препоручио, да он жели доћи парохијанину у дом
 да пререже колач; но у исто време пита: дал' ће бити *што*
за попу?

Наравно да у овом, што он жели доћи у дом своје
 парохијанину, нема још ништа за осуђивање: напротив то
 је још и лепо од стране свештеникове. Колач се може ре-
 зати и у дому као и у цркви; јер то није такво таинство,
 као на прилику свето причешће, па да се не може свршити
 где на другом месту осем у цркви. Наши стари, ако се не-
 варамо, махом су резали колач код куће, а у цркву се отпо-
 чео колач носити тек од онда, одкада се овако нагло почеше
 код нас делити, те од једне куће постадоше неколико кућа
 дакле и неколико колача, — тако, да пона, кад је по више
 свечара не може да стигне, те да све куће обиђе и на време
 колач пререже. Осем тога од пре се славило по два и по
 три дана цодједнако, па ако свештеник није могао стићи у
 први дан, то је долазио у други и трећи, али се опет није,
 сматрало да се одоцнио. Сад смо ми већ у другом времену;
 нема данас ни оних старих задруга, а нема ни оних слава
 које се тако славише *тридевно* и непитајући, да ли се може
 тако славити и да ли то баш саставља непремени услов
 наше славе. Данас су људи већ почели мало практичније
 гледати на свашта, па и на ту своју заветину; јер већ знаду
 да више важи с благословом цркве пререзати колач, за-
 палити у цркви свећицу и учинити које дело милосрђа
 бедној и сиротној каквој породици, него ли дозвати бесне
 и помамне, па три дана пити без разбора. Поред тога и
 сама инокоштина већ им не допушта то старо разметање.
 У задрузи радило је по 4—5 браће; па није ни чудо што
 су се могли частити и веселити и три дана изреда, кад им
 дође света слава. А овако — у деоби сваки за се по три

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дана, то је већ 12 дана према пређашњем, а ово је и тешко и штетно. И сад има макар један од тих старих наших свештеника, који памте те *тридесетне* наше славе, који памте, да је све једно било за парохијанина, или му попа дошао на први дан славе, или на други и трећи; јер се то сматрало као да је невредно. Зла ту, видимо, нема никаквога, што се попа нуди, да свом парохијанину дође на славу и да му колач пререже; напротив тога нека иде свакад и свакоме, где само хоће и кад може да доспи. И понуда његова у овоме смислу не само не заслужује презрења већ напротив и препоруке. Но шта ћемо за оно друго што се поред те законе и лепе понуде прибавља: „а хоће ли бити што за попу? Нашта ово личи, и како ли то одговара оном узвишеном, оном светом делу свештениковом, о коме сад тек говорисмо да је свештеник рад, да га ради олакшице свог парохијанина изврши у кући.

Рећићете: „сувишан труд, заслужује и сувишне награде!“ Тако је! Но зашто да му та награда долази таквим унижавајућим начином?..

Неки свештеници у овом свештенодејству иду још даље: они се не шале тако претходно и не препоручују по издаље већ имају навик проводити шалу у време самог тог свештенодејства, у време резања колача. Тако на прилику узму колач у руке, прекрете га и благослове, па одпочну резати. Но у овом дејству они нарочито оклизну ножем низ колач изражавајући ту мисао, да нож неће, бајаги, да сече. „Шта је ово, домаћине?“ рећиће попа тобож зачуђен? На то ће му други неко који га разуме одговорити: „шта је? наравно да треба поци што писати.“ И домаћин одпочиње на ово да обриче. Но ако је писанија мала, која од прилике не подилази цифри немешеној, онда попа почиње изнова резати колач, и нож се изнова издеврљи. Ова церемонија понавља се по кадкад више пута, докле год парохијанин незадовољи захтевања свештеникова. А није ли такав свештеник

налик на бајалицу, која, кад меће коме воду или гаси угљевље неће да отпочне своје казивање пре, док јој се не баци што од новаца у воду, јер вели: „неће пре дасе каже, шта се види у води.“ Но шта ми говоримо на *бајалицу*? Овој се може одчести и опростити, јер она врши ту улогу своју не у име Бога, као попа, већ у име неких тајних злих духова у које и сама неверује а и друге обмањује. Но шта ће мо рећи о свештенику, који све то ради у име Бога и нашега лепога закона, који све то ради под петрахиљем као свештеним знаком својим, под којим не би требало имати ни мисли о шали, а то ли ову упражњавати? Но ми опет повторавамо: да он то не ради од беса, а ради зато, што мора тако да ради; јер су му такви услови за живот, јер смо га тако одредили да разним унижавајућим се начином може доћи до насушног хљеба.

Блаженопочивши кнез Милош лепо карактеристише тај положај нашег свештенства једним писмом својим писаним још 1836. године епискому шабачком Герасиму, који онда становаше у Благовештењу Страгарачком. Ево тог писма од речи до речи:

„Ваше Преосвященство!“

„Радујемо, се што смо изъ вашегъ писма од 16. тек. по вашему Бромонаху Василию посланог у манастиру св. Благовѣщенія писанногъ, разумѣли да сте, хвала Богу здрави.

Што се пак тиче *писаніе*, зато нетреба изуна искати. Вы знате, да *брада* и *торва* свагда слободно и свуда прося.“ н. пр.

Дакле *брада* и *торва* у једној категорији! Наравно да је ово писмо писано у садашње време, то би се многе *браде* у мешале у ред *просіака*, јер сад отпочеше да носе *браде* и стари и млади, и они који нису ни *клирици*, а то ли *попови*. Но у оно време извесно се зна, да су *браде* од *србаља* носили само једни духовни људи, и да ово успоређење почивши кнез Милош односи само духовништву.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Но и то још није све. Овај род писаније, који се више проводи у шали и у трезном стању парохијанина, ма како да је за осуђивање, опет се од чести прашта тиме, што није тако зазоран у погледу нашег народа. Наш народ и не мари толико да види особиту какву натегнутост код свог свештеника: он више воле кад је попа, што по кажу, одрешен, кад уме тако да се разговара, да богомољише и да иште што у писанију, па чисто је и рад што има прилике да и њега бар једном попа моли, да и он може задужити чим год попу. Но шта ћемо рећи за онај начин писаније, који се по кадкад практикује по начину неприличном, и то онда, кад људи нису у нормалном стању?

Дошла је на прилику каква општа слава или заветина, кад се обично чини општа *писанија*. Свештеник свршио богомољу, освештао водицу и кројно све људе, па неће у исто време да приступи и писанији, већ чека да то изврши после ручка, после — док већ буду људи весели и сувишно расположени. А зашто? Зато што се у тој ватри може боље што написати, што у таквом случају људи бивају дуже руке. И да би се још боље у овом успело, то неки духовници сами започињу са већим чашама или иду наруку да се чаше удвоје: и кад се већ осети да је настало онште веселе и расположеност, онда се и приступа к томе раду. Људи пишу у то време имао немао и пишу толико, колико у обичне часове, у природном свом стању, неби записао. А доцније кад се размисли и погледа на околности, то већина од њих може бити да би и преиначила своју писанију. Но ово се не да ни мислити. У књизи стоји записано, а писанију не дати, то је горе него украсти из светог олтара, јер је то записано у име божје и у име лепе славе небеске. И парохијанин даје ту писанију, али је даје као какву беду, као какво осуђење. А на шта све ово налице? Налице као на то, да свештеник, који је позван да пази над трезвеношћу својих парохијана, да им доказује како је су-

вишно пиће шкодливо и по здравље и по њихово икономно стање, сам навраћа људе на пиће и полагаје тој њиховој страсти. А и да не говоримо о том, коме реду и сталезу људи принадежи онај, који је принуђен тражити замућено стање мозга људског, те да га употребу у своју личну корист! — Осем тога, парохијани имају доста таквих дела, који недолжкјуу правом Хришћанину. Свештеник је позват да прати сва дела њихова и све доступне појаве у животу њиховомј да прати и да их по могућству исправља: опоменом, прелљом, изобличењем. Но како ће ово да чини свештеник, кад је он због материјалне своје нужде у великој зависности код својих парохијана? Па ако изобличи једног, другог, ако накара овог или оног, онда шта ће радити у време писаније? Нека њих неколико изађу из општега тока и нека повичу: „нећемо да пишемо ништа; ми то немојрамо чинити;“ онда је сва ствар пропала, онда је свештеник оштећен не само од њих но и од других, који су за љубав тих првих изгубили вољу на писанију.

Не! неваља ни тај начин добитка свештеничког у цркви православној, јер ако он саставља значајну материјалну помоћ свештенику зато оставља такве рђаве последице, које се доцније не даду исправити ничим на свету. (Наставиће се.)

Позив на предплату.*)

Чини благословенја и шващенја цркве и еа разнихз ошткарей и иныхз вешей, шкоже и чинопослѣдованје соединаемымз изз инокѣрныхз кз православно-восточной цркки.“

Садржай е кнѣзи овај:

1. Чинъ бываемый на основаніи цркве 2. Чинъ благословенія иконостаса. 3. Чинъ благословенія новыя цркве. 4.

*) Да је ова књига од потребе сваком свештенику, о томе нетреба ни говорити. Довољно је да сваки погледа само на садржину њену, па да се одма увери о тој потреби. По овоме нехвалиће је кад се она и сама хва-

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Чинъ благословенія хоругви церковныя. 5. Чинъ отверженія и очищенія церкви от безбожныхъ языкъ оскверненныя. 6. Чинъ отверженія и очищенія церкви, идѣже случится челоуѣку нужною смертію умерети. 7. Чинъ молитвенный на поставленіе креста на верхъ крова новыя, либо обновленныя церкви. 8. Чинъ благословенія новосооруженнаго креста. 9. Чинъ благословенія новаго ківота, в' немже хранимы быти имуть святыя тайны. 10. Чинъ благословенія иконы Христовы. 11. Чинъ благословенія иконы пресвятыя Богородицы. 12. Чинъ благословенія иконы пресвятыя троицы. 13. Чинъ благословенія иконы единаго о святыхъ. 14. Чинъ благословенія сосудовъ служебныхъ. 15. Молитва над' дікосомъ новымъ. 16. Молитва над' потиромъ новымъ. 17. Молитва над' звѣздою новою. 18. Молитва над' ложицею новою. 19. Молитва над' новыми покровцами. 20. Чинъ благословенія новыхъ священническихъ одеждъ. 21. Чинъ благословенія илітона. 22. Чинъ благословенія новаго ківота, къ храненію мощей стихъ сооруженнаго. 23. Чинъ благословенія покриваль божеств. трапезы. 24. Чинъ благословенія новаго звона. 25. Чинъ благословенія новыхъ сосудовъ церковныхъ, т. е. кадилницы, копія и прочихъ. 26. Чинъ благословенія воинскія хоругви. 27. Чинъ благословенія воинскихъ оружій. 28. Молитва на освященіе всякія вещи. 29. Чинъ благословенія креста къ ношенію на персеяхъ. 30. Чинъ благословенія новаго корабля. 31. Чинъ благословенія основанія новаго дому. 32. Чинъ благословенія новаго дому. 33. Чинъ благословенія стадъ овчїихъ. 34. Благодареніе о полученіи прошенія. 35. Благодарственное къ Господу моленіе за императора, въ дни его рожденія или тезоименія. 36. Молебное пѣніе при начатїи ученія отроковъ. 37. Молебное пѣніе на новый год. 38. Чинъ благословенія гроздія. 39. Молебное пѣніе въ время брани противъ супостатовъ. 40. Молебная ектенія о щастливомъ порожденіи ея величества императрицы. 41. Послѣдованіе

ли ми ѣмо рећи о њої іош само ово: она ѣе и по своїої спольної форми бити удешена тако, како би се лако и удобно могла употребљавати за сваки споменути случай. — Списи те књиге налазе се код нас и књига ѣе се штампати овде под нашим надзором. Предплата се може слати на нас и на г. Симу Петровиѣа члана оvd. консисторіе. Ми іамчимо да ѣе сваки коїи се преко нас предплатио буде у своје време књигу добити, или ѣе му се новци повратити, ако у случају nebude доволно ушисника, да књига угледа света. Новци се шаљу по прилици а и по пошти, но у плаћеном писму.

Уред.

рѣзанія колача. 42. Чинъ благословенія колыва. 43. Чинъ благословенія винограда. 44. Чинъ благословенія сѣянія. 45. Чинъ благословенія новаго кладяза или источника. 46. Моленіе во время губителнаго мора скотовъ. 47. Молебное пѣніе во время бездождя. 48. Молебное пѣніе во время безведрія. 49. Чинъ како пріимати возрастъ имущихъ отъ жидовъ, иже приходятъ къ единой, святой соборной и апостолской церкви, и истинно той совокупитися желаютъ. 50. Чинъ како пріимати къ православной вѣрѣ приходящихъ, иже николиже быша православніи, но измлада воспитани быша въ ереси. 51. Чинъ еже како мѣромъ святымъ помазати. Ѡ еретикъ къ православной церкви приходящихъ и ей соединяющихся. 52. Указъ како пріимати еретіки или отступники, и церкви святѣй совокупляти ихъ, ихже мѣромъ святымъ помазати не подобаетъ.

Књига ће изнети 15—20 печатанихъ табака и стае 2 фор. а. вр.; а за Србию 1 талир у сребру. Бит' ће печатана на лепой артији, великимъ словими и у великомъ формату. Како е књига ова свакој нашој цркви, односно свештенству врло нужна, то учтиво молимъ високопречестну г. г. настоятелѣ манастирске, протоіерея и сву браћу свештеника, да кое сами, кое преко млађихъ своихъ купљивѣмъ предбройника, подпомогну издаванѣ поменуте књиге, ерѣ одъ тога зависи, оћелѣ књига света угледати или не.

Имена г. г. предбройника, као и сваке наше цркве, коя се предплати, нека изволе послати на мене, или коме е лакше уредништву „Беседе“ или „Пастира.“ Кадъ књига готова буде, послаћу е одма о свомъ трошку свакоме.

У Гелубинци (per Alt-Pazua),

2. Новембра 1868.

Василие Николаѣвићъ,
свештеник.

НАПАДАЧУ НА „ПАСТИРА“ И ПАСТИРЕВА УРЕДНИКА.

(Земуне. Гласник број 17.)

Кадъ је једномъ једанъ веранъ робъ, бранећи свога Господара, кога Исусъ назва *слепимъ војемъ*, ударио Исуса шакомъ по образу, онъ му је само ово одговорио: „ако самъ кривъ, *докажи*; а ако нисамъ зашто ме биеше?“

Уредникъ.